

С. В. Каламбет,

д.е.н., завідувач кафедри фінансів і кредиту,

С. М. Ганзюк,

к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту,

О. В. Золотарьова,

к.е.н., доцент кафедри фінансів і кредиту,

Дніпродзержинський державний технічний університет

ФІНАНСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

Сьогодні рівень економічного розвитку країни визначається не тільки наявними природними ресурсами чи обсягом виробництва, а й здатністю суб'єктів господарювання до генерування та впровадження нових ідей. Інноваційна діяльність у сучасних умовах розглядається як один з найважливіших факторів ефективного функціонування фінансової, виробничої, організаційної, наукової сфер, оскільки саме в комплексі вони приносять синергетичний ефект. Однак, без відповідного фінансового забезпечення впровадження інноваційної моделі розвитку суспільства неможливе.

Світова практика пропонує широкий спектр інструментів фінансування інноваційної діяльності. Основна проблема їх використання полягає в тому, щоб із врахуванням накопиченого досвіду й конкретних умов обрати найефективніші для даної країни інструменти. Згідно з чинним законодавством, інноваційний розвиток в Україні забезпечується за рахунок фінансування з різних джерел [1]: кошти Державного бюджету України; кошти місцевих бюджетів; власні кошти спеціалізованих державних і комунальних установ; власні чи запозичені кошти суб'єктів інноваційної діяльності; 5) кошти (інвестиції) фізичних і юридичних осіб; інші джерела.

Фінансування науково-технічної діяльності з Держбюджету протягом останніх років не перевищує 0,3 % ВВП при нормі — 1,7 %. Для порівняння, в Японії витрати на здійснення науково-технічних робіт складають 2,98 % ВВП, у США — 2,69 %, у Німеччині — 2,52 %, Франції — 2,13 %, Великобританії — 1,84 % [2]. У 2009—2010 рр. обсяг фінансування технологічних інновацій з боку держави скоротився майже у 2,5 разу в порівнянні із 2008 р. У 2012 році державне фінансування зменшилося на 74,1

% відносно рівня 2008 р. Банківський кредит поки що залишається занадто дорогим, а самі кредити занадто короткостроковими для розвитку інноваційної діяльності. Венчурне фінансування, про яке останнім часом багато дискутують, залишається «екзотикою» і значних успіхів не демонструє [3, с. 103]. Кошти іноземних інвесторів у структурі фінансування інноваційної діяльності протягом 2000—2011 рр. становлять 2,5—3,0 % від загального обсягу фінансового забезпечення.

Суттєвим недоліком системи національного регулювання розвитку інноваційного потенціалу є те, що державне законодавство, на відміну від законодавства більшості країн світу, не лише не сприяє розширенню джерел фінансування інноваційного розвитку, але й протидіє залученню позабюджетних коштів і виключає можливість формування спеціальних, у тому числі відомчих фондів фінансування інноваційних проєктів і програм. В Україні інноваційні процеси ще й досі не набули належного розвитку, а державна інвестиційна політика не стала пріоритетним напрямом економічної стратегії динамічного розвитку суспільного виробництва [4].

Сьогодні удосконалення системи державного фінансування інноваційної сфери повинно, на нашу думку, починатися з реструктуризації системи пріоритетів науково-технологічного розвитку. При реалізації вибраних програм відбір виконавців проєктів має здійснюватися на основі тендерів і фінансуватися на контрактній основі, що, в свою чергу, створюватиме сприятливі умови для розвитку конкурентного середовища. Оптимальним є паритетне фінансування з залученням коштів регіонів і (або) позабюджетних джерел. Держава не повинна брати на себе те, що можуть фінансувати самі промислові підприємства, а тільки в певних випадках стимулювати розвиток галузей через програмну підтримку досліджень і розробок. У загальному випадку програмним способом з коштів державного бюджету повинні, на нашу думку, фінансуватися тільки: соціально значимі дослідження та розробки; розробка нових технологій, важливих для держави в цілому, але не привабливих сьогодні для інших суб'єктів ринку; програми конкурсного фінансування окремих комерційних проєктів з метою стимулювання розвитку малого високотехнологічного бізнесу. Світовий досвід свідчить, що для малого бізнесу пряме фінансування через систему конкурсних програм є одним з найефективніших інструментів державної підтримки [5]. Податкові пільги, і, зокрема, заходи, пов'язані з полегшенням податку на прибуток, можуть надати стимулюючий вплив тільки на при-

буткові підприємства, у той час як багато малих фірм у перші часи зазнають втрат.

Фінансове забезпечення є критичним фактором при прийнятті суб'єктами господарювання рішень щодо інноваційної діяльності. Державі при цьому повинна належати вирішальна роль у створенні сприятливих умов для доступу інноваційно-активних підприємств до фінансових ресурсів. А, отже, ефективне регулювання фінансового забезпечення інноваційної діяльності складає необхідну підсистему регулювання економіки, орієнтованої на перехід до інноваційної моделі економічного розвитку країни.

Список літератури

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» (із змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
2. Наукова та інноваційна діяльність в Україні. Статистичний збірник [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. *Товт Т. Й.* Особливості фінансування інноваційної діяльності підприємств в Україні / Т. Й. Товт // Актуальні проблеми економіки. — 2008. — № 3 (81). — С. 102—108.
4. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності у 2010 році: експрес-випуск Держкомстату України від 17.02.2011 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua
5. *Шкрібела Е. В.* Совершенствование налогообложения малого бизнеса в России. ИЭПП [Електронний ресурс] / Е. В. Шкрібела, С. С. Шаталов. — Режим доступу : <http://www.iep.ru/ru/sovershenstvovanie-nalogoob-lozheniya-malogo-biznesa-v-rossii.html>
УДК 332.146:330.332:330.341.1

Т. В. Карней,

к.т.н., доцент кафедри економіки и управління,
УО «Гомельский государственный университет
им. Ф. Скорины»

ИНВЕСТИЦИИ В СИСТЕМЕ ИННОВАЦИОННОГО РАЗВИТИЯ: РЕГИОНАЛЬНЫЙ АСПЕКТ

Инновационное развитие следует рассматривать как одно из приоритетных направлений устойчивого экономического развития на всех уровнях управления. Именно инновационный тип экономики определяет уровень национальной конкурентоспособности, потенциал инновационного развития. В этих условиях центр тяжести по обеспечению устойчивости любой хозяйствен-